

πολλοῦ λόγου ἄξιος πρόεδρος Βασίλειος ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ καὶ ἄλλοι. Πικρότατα ὡσαύτως κατακρίνεται ἡ κυβέρνησις τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὰς ποινὰς τῆς γλωττοκοπίας, τῆς ρινοκοπίας, τῆς τυφλώσεως, αἵτινες εἰσέδυσαν ἐν τῷ κράτει αὐτῆς. Αἱ ποιναι αὗται ἦσαν βεβαίως ἀποτρόπαιοι, ἀλλὰ δὲν πιστεύομεν νὰ εἶναι πλεϊότερον ἀποτρόπαιοι τοῦ διὰ φοβερωτάτων βασανιστηρίων καὶ διὰ τοῦ πυρὸς θανάτου, ὅστις ἐπὶ πλεϊστον ἐφηρμόζετο ἐν τῇ ἐσπερίᾳ Εὐρώπῃ. Ὁπωσδήποτε δὲ καὶ ἂν ἔχωσι ταῦτα πάντα, τὰ πράγματα μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ κυβέρνησις τοῦ ἀνατολικοῦ κράτους, διὰ τὴν διοικητικὴν αὐτῆς δεξιότητα καὶ τὴν ἀστικὴν νομοθεσίαν, διεφύλαξεν ἐπὶ πολλὰς ἑκατόνταετηρίδας ἀναμφισβήτητον ὑπεροχὴν ὡς πρὸς πᾶσαν ἄλλην τοῦ τότε κόσμου κυβέρνησιν.

Ὅτε ὁ Μ. Κωνσταντῖνος ἀνεβίβασε τὸν χριστιανικὸν ἑλληνισμόν εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εὗρεν αὐτὸν ἔχοντα οἰκειότητα πρὸς τὸν ἀρχαῖον. Τοῦτο μαρτυροῦσι λαμπρῶς οἱ Γρηγόριοι, οἱ Βασίλειοι καὶ οἱ Συνέσιοι, ὧν ἡ προαίρεσις ἐνομοθετήθη, οὕτως εἰπεῖν, ἐν τῇ παραινέσει «πρὸς τοὺς νέους ὅπως ἂν ἔξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων» (Κεφάλαιον Γ' τοῦ Β' τόμου). Ἄλλ' ἡ εἰρηνικὴ συμβίωσις δύο τοσοῦτον ἀντιθέτων κόσμων καὶ ἰδίως τοσοῦτον ἀντιθέτων θρησκευμάτων, οἷα ἦσαν ἡ εἰδωλολατρεία καὶ ὁ χριστιανισμός, ἦτο πρᾶγμα ἐπὶ τέλους ἀδύνατον· τόσῳ μᾶλλον ἀδύνατον ὅσῳ εἰς τὰ κατώτερα τῆς κοινωνίας στρώματα πολλὰ τυφλὰ πάθη καὶ πολλὰ ἀγεννῆ συμφέροντα κατ' ἀλλήλων ἀντιστρατεύομενα ὑπέθαλλον ἀδιακόπως τὴν διένεξιν. Κύριος οἶδε μέχρι τίνος πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν ὄχλων καὶ τῶν μοναχῶν ἠναγκάσθησαν οἱ βασιλεῖς νὰ ἐκδώσωσιν ἐπανειλημμένους κατὰ ἔθνικῶν νόμους. Τοῦλάχιστον εἶδομεν αὐτοὺς καὶ θέλομεν ἔτι ἰδεῖ πολιτενομένους ἐπισικῶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· ἐνῷ εἶδομεν τοὺς ὄχλους, καὶ πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῶν νόμων καὶ μετὰ ταῦτα κατὰ παράβασιν αὐτῶν, ἐπιχειρήσαντας πολλάκις ληστρικῶς ἀνηλεεῖς καταστροφὰς τῶν ἱερῶν καὶ διαρπαγὰς τῶν πλουσιῶν αὐτῶν ἀναθημάτων καὶ περιουσιῶν. Τὸ δὲ δεινότερον, οἱ ὄχλοι ἐκεῖνοι διέπραξαν ἐνίοτε καὶ φόνους ἐπιφανῶν τινῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἀρχαίου βίου. Ἐκ τῶν κακουργημάτων τούτων δὲν θέλομεν ἀναφέρει εἰμὴ τὸν τραγικὸν θάνατον τῆς περιωνύμου Ὑπατίας, ὅστις συνέβη ἐν ἀρχῇ τῆς πέμπτῃς ἑκατόνταετηρίδος καὶ ἀρκεῖ νὰ καταδείξῃ τὸν βαθμὸν τοῦ παροξυσμοῦ εἰς ὃν εἶχον φθάσει τὰ θρησκευτικὰ πάθη.

Ἡ Ὑπατία, ἥς τοσάκις ἐμνήσθημεν ἐν τῷ προηγουμένῳ βιβλίῳ, ἦτο θυγάτηρ τοῦ ὀνομαστοῦ τῆς Ἀλεξανδρείας μαθηματικοῦ Θέωνος· σοφωτέρα δὲ τοῦ πατρὸς γενομένη ἐκτήσατο φήμην πολλὴν διὰ τε συγγραφῶν καὶ δημοσιῶν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκείνῃ πόλει φιλοσοφικῶν παραδόσεων. Τὸ ἀκροατήριον αὐτῆς ἔβριθε μαθητῶν προσερχομένων ἀπανταχόθεν τοῦ κράτους ἵνα ἀκούσωσι τὰ πλατωνικὰ δόγματα ὑπὸ χαριστάτων χειλέων ἐρμηνεύομενα. Ἦτο δὲ καλλίστη ἄμα καὶ σωφρονεστάτη καὶ εὐλαβῶς ἐλατρεύετο ὑπὸ τῆς πολυαρίθμου νεολαίας, ἣτις συνέρρεεν εἰς τοὺς πόδας αὐτῆς. Αὐτοὶ τῆς Αἰγύπτου οἱ δημόσιοι ἄρχοντες ἐσέβοντο τὴν γυναῖκα ταύτην καὶ πολλάκις ὑπήκουον εἰς τὰς συμβουλὰς αὐτῆς. Κατὰ δυστυχίαν συνέβη ἐν ἔτει 415, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, δεινὴ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Κυρίλλου πρὸς τὸν ἐπαρχὸν Ὁρέστην ἕρις ἐνεκα διενέξεων μεταξὺ Ἰουδαίων καὶ χριστιανῶν, καθ' ἃς οὐκ ὀλίγον ἔρρευσεν ἑκατέρωθεν αἷμα. Ὁ ἄσματος τῆς Ἀλεξανδρείας ὄχλος, κατ' ἀρχὰς συνταχθεὶς ἐπὶ τῶν διενέξεων τούτων μετὰ τοῦ Κυρίλλου, ἔλαβεν ἔπειτα τὴν μερίδα τοῦ Ὁρέστου καὶ τελευταῖον ὑπέκυψε πάλιν εἰς τὰ νεύματα τοῦ Κυρίλλου. Βλέπων δὲ τὴν οἰκειότητα ἣτις ἐπεκράτει μεταξὺ